

MELANI RABE
ZAMKA

Prevela s nemačkog
Dušica Milojković

■ Laguna ■

Naslov originala

Melanie Raabe

DIE FALLE

Copyright © 2015 by btb Verlag, München a division of
Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany

Translation copyright © za srpsko izdanje 2016, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

ZAMKA

1

Ja vam nisam od ovog sveta.

Bar tako kažu. Kao da postoji samo jedan svet. Stojim u svojoj velikoj, praznoj trpezariji, u kojoj nikad ne jedem, i gledam napolje. Prostorija se nalazi u prizemlju, tako da kroz veliki, zastakljeni prozor pogled pada na livadu iza moje kuće i na rub šume. Povremeno se može videti i neka srna. Ili lisica.

Jesen je, a dok tako gledam kroz prozor, čini mi se kao da gledam u ogledalo. Krešendo boja, jesenje nevreme koje njiše drveće i neke grane povija, a druge lomi. Dan je dramatičan i lep. Kao da i priroda oseća da se nešto uskoro okončava. Hoće još jednom da se pokaže, svom snagom, svim bojama. Ubrzo će pred mojim prozorom ležati potpuno mirno. Sunčev sjaj najpre će smeniti vlažno sivilo, a konačno i ledena belina. Ljudi koji dolaze da me posete – moja asistentkinja, moj izdavač, moja agentkinja, to su zapravo svi – žaliće se na vlagu i hladnoću. Žaliće se da utrnulim prstima moraju da očiste prednje staklo od mraza pre no što pokrenu kola. Da je još mračno kad ujutro kreću na posao, a uveče je već

mrak kad se vraćaju kući. Meni sve to ne znači ništa. U mom svetu je, i leti kao i zimi, tačno 23,2 stepena. U mom svetu je uvek dan i nikad nije noć. Ovde nema kiše, nema snega, nema smrznutih prstiju. U mom svetu postoji samo jedno godišnje doba, a za njega još uvek nisam pronašla ime.

Ova vila je moj svet. Soba s kaminom je moja Azija, biblioteka je moja Evropa, a kuhinja je moja Afrika. Severna Amerika leži u mojoj radnoj sobi. Spavaća soba je Južna Amerika, a Australija i Okeanija su na terasi. Udaljene samo nekoliko koraka, ali potpuno nedostižne.

Već jedanaest godina nisam napustila kuću.

Zbog čega je to tako, može se pročitati svuda u štampi, mada neke publikacije malo preteruju. Bolesna sam. Tačno je, ne mogu da izlazim napolje. Ali nisam prinuđena da živim u potpunoj tami i ne spavam pod šatorom s kiseonikom. Podnošljivo je. Sve je regulisano. Vreme je reka, moćna i blaga, niz koju plovim. Samo Bukovski povremeno poremeti ustaljeni red, kad se izluduje napolju, po livadama i kiši, pa mi unutra donese malo zemlje na šapama i nešto vode u krznu. Cvrkut ptica je snimljen na traci, sunce dolazi iz solarijuma u podrumu. Moj svet nije prostran, ali je bezbedan. Ili sam bar tako mislila.

2

Zemljotres se dogodio jednog utorka. Nije bilo nikakve najave. Ničeg što bi me upozorilo.

Upravo sam putovala po Italiji. Često putujem. Najlakše putujem po zemljama u kojima sam nekad zaista bila, a u Italiji sam bila često. Zato se tamo povremeno vraćam.

Italija je lepa zemlja, ali istovremeno je i opasna jer me podseća na moju sestru.

Na Anu, koja je Italiju volela dugo pre nego što je tamo prvi put otišla. Koja je još kao dete nabavila kurs italijanskog i puštala kasete, sve dok se nisu potpuno izlizale. Na Anu, koja je kao tinejdžerka, na vespi kupljenoj od mukotrпно ušteđenog džeparca, po našem nemačkom rodnom gradu vrludala tako vratolomno kao da se probija kroz uske i kri-vudave rimske uličice.

Italija me podseća na sestru i na to kako je bilo pre, pre nego što se spustila tama. Pomisao na Anu stalno pokušavam da odagnam, ali ona je lepljiva poput starinske muholovke. Na njoj neizbežno ostaju zalepljene i druge mračne misli.

Dakle, ipak Italija. Čitavih nedelju dana povlačila sam se u tri gostinske sobe na gornjem spratu, koje leže jedna kraj druge i nikad ih ne koristim, a retko u njih zalazim, i proglasila sam ih za Italiju. Slušala sam odgovarajuću muziku, gledala italijanske filmove, udubljavala se u dokumentarni materijal o zemlji i ljudima, svuda sam razbacala knjige sa slikama i iz dana u dan sam od jednog preduzeća za kućnu dostavu naručivala kulinarske specijalitete iz različitih italijanskih regiona. I vino. O, to vino. Ono je moju Italiju činilo gotovo stvarnom.

Hodam rimskim uličicama u potrazi za tim sasvim posebnim restoranom. Grad je lepljiv i vreo, a ja sam iscrpljena. Iscrpljena od plivanja nasuprot reci turista, od odbijanja putujućih trgovaca koji svi hoće da mi daju nešto da probam, iscrpljena lepotom koja me okružuje i koju ispijam velikim gutljajima. Boje me zapanjuju. Sivo nebo se spustilo nisko nad Večni grad, a Tibar, koji teče pod njim, zelen je i bez sjaja.

Mora da sam zaspala jer je dokumentarni film o antičkom Rimu, koji sam gledala na televiziji, bio odavno završen. Dolazim sebi, ali zbunjena sam. Ne mogu da se setim nikakvih snova, ali teško mi je i da se vratim u javu.

U današnje vreme retko sanjam. Prvih godina svog povlačenja iz stvarnog sveta sanjala sam intenzivnije nego ikad. Baš kao da je moj mozak nedostatak novih impulsa preko dana hteo da nadoknadi noću. Izmišljao mi je najšarolikije avanture. Tropske prašume sa životinjama koje govore. Gradove od šarenog stakla, nastanjene ljudima koji poseduju magične moći. Snovi su uvek počinjali veselo i svetlo, ali pre ili kasnije bi se, gotovo neprimetno i sasvim postepeno, bojili tamnijim bojama, poput upijajuće hartije umočene

u crno mastilo. U prašumi bi lišće opalo, a životinje zamukle. Šareno staklo je iznenada postajalo oštro poput noževa na kojima se mogu poseći prsti, nebo je popimalo preteću boju kupine. A pre ili kasnije pojavilo bi se i ono. Čudovište. Nekad samo kao nejasan osećaj opasnosti koji ne mogu baš dobro da uhvatim, nekad kao obris na rubu mog vidnog polja. Ponekad me je progonilo, pa sam bežala izmičući mu, a onda bih se obazrela i nisam mogla da podnesem izgled njegovog lica, čak ni u snu. Ako bih čudovištu pogledala pravo u oči, umrla bih. Svaki put. Umrla i probudila se, vapeći za vazduhom poput davljenika. Tih prvih godina, kad su mi snovi još dolazili, bilo je teško rasterati noćne misli, koje su se nad krevetom rojile poput vrana. Tada mi ništa nije pomagalo. Koliko god sećanja bila bolna – u tim trenucima sam mislila na nju, na svoju sestru.

Noćas nema nikakvih snova, nikakvog čudovišta, ali ipak se osećam potišteno i sputano. U glavi mi se zadržala jedna rečenica koju ne uspevam da shvatim kako treba. Tu je i neki glas. Žmirkam slepljenim očima, primećujem da mi je desna ruka utrнула, gnječim je i pokušavam da je ponovo oživim. Televizor je i dalje uključen, a iz njega dopire glas koji mi se uvukao u snove i probudio me.

To je muški glas, neutralan i poslovan, zvuči onako kao što uvek zvuče glasovi na kanalima koji emituju vesti, a ponekad prikazuju i one meni toliko drage lepe dokumentarce. Uspevam da se iskobeljam i pipajući tražim daljinski upravljač, ali ne nalazim ga. Krevet mi je ogroman, moj krevet je more. Po njemu plovi mnoštvo jastuka i pokrivača, ilustriranih knjiga i časopisa i čitava armada daljinskih upravljača: za televizor, za risiver, za DVD i za moja dva blu-rej

plejera. Frkćem rezignirano, a glas s kanala vesti obaveštava me o stvarima s Bliskog istoka za koje ne želim da znam. Bar ne sada, ne danas, jer sam na odmoru, u Italiji, i toliko sam se radovala tom putovanju!

Prekasno. Realnost stvarnog sveta o kojoj glas u vestima priča, ratovi, katastrofe, grozote, koje bih na nekoliko dana rado zaboravila, prodiru mi u glavu i istog trena mi oduzimaju svu lakoću. Osećaj Italije je nestao, putovanje mi je propalo. Sutra se vraćam u svoju pravu spavaću sobu, i raspremiću sav ovaj italijanski krš. Trljam oči, svetlost televizora mi pričinjava bol. Noćni spiker je napustio Bliski istok i sad izveštava o unutrašnjopolitičkim temama. Rezignirano gledam. Umorne oči mi suze. Čovek je do kraja izgovorio svoj tekst, sledi uključenje uživo iz Berlina. Izveštač stoji ispred Rajhstaga, koji se veličanstveno i prkosno izdiže u tami, i priča nešto o kancelarkinom najnovijem putovanju u inostranstvo.

Pogled mi se izoštrava. Trzam se, žmirkam. Ne shvatam. Ali vidim ga! Tik preda mnom! Ošamućeno tresem glavom. To je nemoguće, prosto nemoguće. Ne verujem sopstvenim očima, ponovo žmirkam, grozničavo, kao da mogu da odagnam tu sliku, ali ona se ne menja. Srce mi se steže od bola. Mozak misli: nemoguće. Ali čula znaju da je istina. Gospode bože!

Moj svet podrhtava. Ne shvatam šta se dešava, ali krevet se trese, police s knjigama počinju da se ljuljaju i konačno se ruše. Slike padaju sa zidova, staklo se lomi, na plafonu se javljaju pukotine, najpre tanušne kao dlaka, zatim debele kao prst. Zidovi se urušavaju, buka je neopisiva, ali ipak je tiho, potpuno tiho.

Moj svet je pretvoren u prah i pepeo. Sedim na krevetu, usred ruševina, i zurim u televizor. Cela sam samo otvorena rana. Miris sirovog mesa. Široka rana koja zjapi. U glavi mi seva, bolno i blistavo jasno u isti mah. Vidno polje mi

se boji u crveno. Hvatam se za srce, vrtili mi se u glavi, svest mi treperi. Znam šta je ovo sirovo, crveno osećanje. Imam napad panike, ubrzano dišem, hiperventiliram*, sad ću se onesvestiti. Nadam se da ću se onesvestiti. Ta slika, to lice, ne mogu to da podnesem. Hoću da skrenem pogled, ali ne mogu, kao da sam se okamenila. Neću više da gledam, ali moram, ne mogu drugačije. Pogled mi je uperen u televizor i jednostavno ne mogu da ga skrenem, ne mogu, oči su mi širom razrogačene i zurim u njega, u čudovište iz svojih snova, pokušavajući da se probudim. Da se najzad probudim. Da umrem, pa da se probudim, kao što uvek radim kad čudovište ugledam pravo pred sobom, u svom snu.

Ali već sam budna.

* Posebna vrsta ubrzanog disanja, karakteristična za napad panike. (Prim. prev.)

3

Idućeg jutra se izvlačim iz ruševina i ponovo se sastavljam, komad po komad.

Zovem se Linda Konrads. Književnica sam. Sebi sam disciplinovano odredila da svake godine napišem po jednu knjigu. Knjige su mi veoma uspješne. Dobro stojim. Odnosno, bolje rečeno: imam novca.

Trideset osam mi je godina. Bolesna sam. Mediji nagađaju o tajanstvenoj bolesti koja mi ne dopušta da se slobodno krećem. Već više od deset godina ne napuštam kuću.

Imam porodicu. Bolje reći: imam roditelje. Nisam ih videla već mnogo godina. Oni ne dolaze da me posete, a ja njih ne mogu da posetim. Retko se čujemo telefonom.

Postoji nešto na šta ne volim da mislim. Doduše, nemoguće mi je da ne mislim na to. Radi se o mojoj sestri. To je bilo odavno. Volela sam je. Zvala se Ana. Sad je mrtva. Bila je tri godine mlađa od mene. Umrla je pre dvanaest godina. Ali nije prosto umrla. Ubijena je. Sestra mi je pre dvanaest godina ubijena, a ja sam je pronašla. Videla sam njenog

ubicu kako beži. Videla sam mu lice. Ubica je bio muškarac. Okrenuo se licem ka meni, a zatim pobegao. Ne znam zašto je pobegao. Ne znam zašto i mene nije napao. Znam samo da mi je sestra mrtva, a ja nisam.

Moja terapeutkinja procenjuje da sam doživela veliku traumu.

To je moj život, to sam ja. Zapravo, neću na to da mislim.

Dižem se u sedeći položaj, prebacujem noge preko ivice kreveta i ustajem. U svakom slučaju, to je ono što nameravam, ali zapravo se ne mičem s mesta. Pitam se da li sam oduzeta. Uopšte nemam snage u rukama i nogama. Pokušavam još jednom, ali kao da slabšaše naredbe mog mozga ne dopiru do udova. Možda ne smeta ako još malo poležim. Jutro je, ali ne bi se moglo reći da me sem moje prazne kuće nešto baš čeka. Odustajem od napora. Telo mi je neobično teško. Malo ležim, ali ne padam ponovo u san. Kad opet pogledam u sat na drvenom noćnom stočiću kraj kreveta, prošlo je već šest sati. To me čudi, to nije dobro. Što vreme brže prolazi, brže će doći noć, a nje se bojim. Uprkos svim svetiljkama u kući. Nakon više pokušaja, moje telo ipak uspeva da ode u kupatilo, a zatim i da se stepenicama spusti u prizemlje. Ekspedicija na kraj sveta. Bukovski mi sav srećan juri u susret mašući repom. Hranim ga, punim mu činijicu vodom, puštam ga napolje da se izjurca. Posmatram ga kroz staklo i prisećam se da me obično čini srećnom kad gledam kako trči i igra se, ali sad ne osećam ništa. Danas bih htela samo da se brzo vrati, da bih ponovo mogla da odem u krevet. Zviždim mu, ali on je samo tačkica koja poskakuje na rubu šume. Ako se ne vrati dobrovoljno, ništa ne bih mogla da učinim. Ali uvek se vraća. Vraća se meni, u moj mali svet. Tako je i danas. Skače na mene, poziva me da se igramo, ali ne mogu. Odustaje razočaran.

Žao mi je, drugar.

Sklopčao se na svom omiljenom mestu, u kuhinji, tužno me gleda. Okrećem se i odlazim u spavaću sobu. Odmah ponovo ležem i osećam se slabo, porozno.

Pre mraka, pre mog povlačenja, dok sam još bila snažna i živela u stvarnom svetu, ovako sam se osećala samo kad počne da me hvata jak grip. Ali sad me ne hvata grip. Hvata me depresija – kao i uvek kad moram da mislim na Anu i na ondašnja zbivanja, koja inače tako brižljivo potiskujem.

Tako dugo sam uspevala da prosto mirno živim i da potisnem svaku pomisao na sestru. Ali sad se sve vratilo. Koliko god vremena da je prošlo – rana se nije zatvorila. Vreme je nadržilekar, i to loš.

Znam da bi trebalo nešto da preduzmem dok ne bude prekasno, dok sasvim ne zapadnem u vrtlog depresije, koji me vuče dole, u crnilo. Znam da treba da razgovaram s nekim doktorom, možda i da mi nešto prepíše, ali ne mogu da se nateram. Napor koji je za to potreban čini mi se nenormalno velik. A naposljetku, i tako je svejedno. Depresivna sam, pa šta. Mogu zauvek da ostanem ovde, u krevetu. U čemu je uopšte razlika? Ako ne mogu da napustim kuću, zašto bih ikad morala da napuštam i ovu spavaću sobu? Ili ovaj krevet? Ili mesto na kom upravo ležim? Dan odlazi, a noć zauzima njegovo mesto.

Pomišljam da bi trebalo nekoga da pozovem. Možda Norberta. On bi došao. Nije mi samo izdavač, već smo i prijatelji. Kad bih mogla da pomeram mišiće lica, na pomisao na Norberta bih se nasmešila. Mislim na naš poslednji susret. Sedeli smo u kuhinji, skuvala sam špagete i sama spremila sos bolonjeze, a Norbert mi je pričao o odmoru na jugu Francuske, o događajima u izdavačkoj kući i o najnovijim

ludostima svoje žene. Norbert je divan, bučan, veseo, prepun je priča. Smeje se najbolje na svetu. Najbolje u oba sveta, da budem precizna.

Norbert me zove svojim ekstremofilom. Kad mi je to prvi put rekao, morala sam da potražim na *Guglu*. I zapanjila sam se koliko je u pravu. Ekstremofili su organizmi koji su se prilagodili ekstremnim životnim okolnostima i tako mogu da prežive u okruženju koje zapravo nije pogodno za život. Na ekstremnoj vrelini ili ekstremnoj hladnoći. U potpunoj tami. U ozračenom okruženju. U kiselini. Ili pak, a Norbert verovatno misli na to, u skoro potpunoj izolaciji. Ekstremofil. Sviđa mi se ta reč i sviđa mi se kad me tako zove. Zvuči kao da sam sve ovo sama odabrala. Kao da volim da živim na ovaj ekstremni način. Kao da sam imala ikakvog izbora.

Trenutno imam samo izbor hoću li ležati na levoj ili desnoj strani, na stomaku ili na leđima. Prolazi dan, ili dva. Ulažem najveći napor da ni na šta ne mislim. Nekako uspevam da ustanem, prilazim policama s knjigama kojima su obrubljeni široki zidovi spavaće sobe, izvlačim nekoliko debelih tomova i raspoređujem ih po krevetu, puštam svoj omiljeni album Bili Holidej da se beskrajno vrti i ponovo se zavláčim pod pokrivač. Slušam, listam i čitam, sve dok me oči ne zabole i dok me muzika sasvim ne smekša, kao vruća voda u kadi. Više mi se ne čita, rado bih pogledala neki film, ali ne usuđujem se da uključim televizor. Prosto se ne usuđujem.

Kad čujem korake, skačem od straha. Bili više ne peva, nekako sam ućutkala njen tužni glas pomoću nekog od svojih desetak daljinskih upravljača. Ko je to tu? Usred noći. Zašto ga moj pas nije napao? Želela bih da se iskobeljam i ustanem, da zgrabim nešto čime mogu da se branim, da se sakrijem, ili da nešto uradim, ali prosto ostajem da ležim, ubrzanog daha, širom otvorenih očiju. Neko kuca. Ne odgovaram.

„Alo?“, doziva neki nepoznat glas.

I opet: „Alo? Jeste li tu?“

Vrata se otvaraju. Cvilim, što je slabašna verzija krika. To je Šarlota, moja asistentkinja. Naravno da joj poznajem glas, samo ga je moj strah čudno iskrivio. Šarlota dolazi dva-put nedeljno, kupuje sve što mi treba, odnosi moja pisma na poštu, obavlja sve što treba obaviti. Moja plaćena veza sa spoljnim svetom. Neodlučno stoji na vratima.

„Da li je sve u redu?“

Preuređujem misli. Ako je Šarlota tu, ne može biti noć. Mora da sam veoma dugo ležala.

„Izvinjavam se što sam samo ovako ušla, ali kad niste reagovali na zvono na ulaznim vratima, zabrinula sam se, pa sam sama otključala.“

Zvono na ulaznim vratima? Sećam se nekog zvuka koji mi je prodro u san. Ponovo sanjam, posle svih ovih godina!

„Ne osećam se baš dobro“, kažem. „Čvrsto sam zaspala i nisam čula zvono. Oprostite.“

Pomalo me je sramota, ali još uvek ne uspevam čak ni da sednem, već prosto ostajem da ležim. Šarlota deluje uznemireno, a nju nije baš lako izbaciti iz koloseka. Upravo zato sam je i odabrala. Mlađa je od mene, možda negde u poznim dvadesetim. Radi razne poslove. Kao kelnerica u nekoliko kafića, na kasi bioskopa negde u gradu – takve poslove. A dvaput nedeljno dolazi kod mene. Volim Šarlotu. Njenu kratku kosu ofarbanu u plavičastocrno, njenu snažnu građu, šarene tetovaže, masne viceve, priče o njenom malom sinu. Malom đavoljem nakotu, kako ga ona zove.

Ako Šarlota deluje nervozno, mora da izgledam baš loše.

„Da li vam nešto treba? Iz apoteke, ili tako nešto?“

„Hvala, u kući imam sve što mi je potrebno“, kažem.

Zvučim smešno, poput robota, to i sama primećujem, ali ne mogu drugačije.

„Danas mi niste potrebni, Šarlota. Trebalo je da vas obavestim. Oprostite.“

„Nema problema. Sve što sam kupila je u frižideru. Treba li možda da izvedem psa pre nego što odem?“

O, bože, pas. Koliko li sam dugo ovde ležala?

„To bi bilo odlično“, kažem. „Odmah mu dajte i da jede, važi?“

„Okej.“

Navlačim pokrivač do nosa da bih joj nagovestila da je razgovor završen.

Šarlota još malo stoji na vratima, očigledno neodlučna da li sme da me ostavi samu, a zatim ipak odlazi. Čujem njene šumove u kuhinji dok hrani Bukovskog. Obično volim kad se u kući čuju šumovi, ali danas mi to ništa ne znači. Puštam da me progutaju jastuci, ćebad i tama, ali danas ne mogu da zaspim.